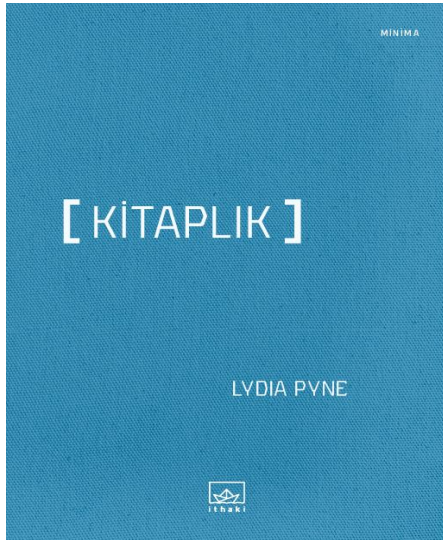

Pyne. L. (2019). *Kitaplık*. (Ü. Gurbanov, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
Notlar ve Kaynakça var. ISBN: 9786053759201

“Boş Bir Kitaplık Bir Oksimoron mudur?”

Hêlin İlcek*

Book Review

Bookshelf

“Bookshelf” was published as the first book of the series ‘minima’, which was just launched in February 2019 by Ithaki Publishing. It is a book that does not claim comprehensive but in-depth research from medieval Europe to the digital age. Lydia Pyne, an anthropologist and a historian, presents this book, which is read in a subtle way, trying to explain what books and libraries express in the history of humanity and civilization. The place of reading culture in the history of civilization offers a joyful journey with its unique style created by non-chronological time-spurts.

"Kitaplık"*, Şubat 2019'da ve İthaki Yayınları'nın yeni başladığı 'minima' dizisinin ilk kitabı olarak çıktı. Kitabı satın alırken birkaç sayfa okuduğumda aklıma Umberto Eco'nun youtube'ta yer alan kişisel kitaplığının videosu¹ geldi. Oldukça uzun raflardan ve dönemeçlerden oluşan bir kitaplıktı...

Kütüphaneciler olarak kitaplarla ilişkimiz çalıştığımız kurumların dışına taşarak, misafir olduğumuz evlerdeki kitaplıklarda, ziyaret ettiğimiz şehirlerin kütüphanelerinde, hocalarımızın odasındaki kitaplara bakmadan geçemeyişimizde devam etmektedir.

Lisans birinci sınıftayken hocamız Tüba Çavdar Karatepe, kendi kitaplarımızın kitaplıklarımızda nasıl bir düzenle durduğunu sormuştu. O gün verdiğim cevap meslekî olarak ilerlediğim 9 yıl sonra da garip bir şekilde aynı. Bana göre birçok insan bu tür bir soruya bambaşka sebeplerle bambaşka cevaplar verecektir. Üstelik bunların çok azı benzeşecek ve başka yönlerden de ayrışacaktır. Çünkü her özel kitaplık kendi içinde bir dünya görüşünü yansıtır. Nasıl

* Kütüphaneci, Tarih Edebiyat Sanat Kütüphanesi (TESAK). e-posta: helin.ilcek@gmail.com
Librarian, History, Literature Art Library (TESAK), Turkey.

¹ Just a view in the private library of Umberto Eco... [https://www.youtube.com/watch?v=jQYnz7Oqr20] (Erişim tarihi: 30.05.2019).

Geliş Tarihi - Received: 29.05.2019

Kabul Tarihi - Accepted: 14.06.2019

bir sistem ile kurgularsanız kurgulayın, bilgi ve tecrübelerimiz o kitaplığı şekillendirmemizi sağlıyor. Tüm bu söylediklerimin kitaptaki yansıması ise altı çizilesi türden:

“Hatta neredeyse bir kişinin kitaplığı Jungvari bir kişilik testi veya Rorschach mürekkep testi gibidir. Kişinin raflarına dizdiği kitaplar ve kitap-olmayan-şeyler onun kişiliğinin bir ifadesine dönüşür.” (s. 48)

İnsanlar kitaplıklarını nasıl yerleştirir, sevdikleri ve her birinin hikâyesi olan birtakım objeleri nasıl koyar, o kitaplıkları daha anlamlı hale getiren başka detaylar nedir, bunları merak ederiz. Biz kütüphanecilere benzer bir şekilde antropolog ve tarihçi Lydia Pyne da, insanlık ve uygarlık tarihinde kitapların ve kitaplıkların neyi ifade ettiğini anlatmaya çalışan bu incecik ama bir solukta okunan kitabı bizlere armağan ediyor. Pyne, meslek olarak bizlere çok yakın bir noktadan bakarak ama okuyan her kişinin keyif almasını sağlayan akıcılıkta yazıyor.

Ortaçağ Avrupası'ndan dijital çağa kadar kapsayıcı fakat derinlemesine bir araştırma iddiası olmayan bir kitap, "Kitaplık"... Okuma kültürünün uygarlık tarihindeki yerini, kronolojik olmayan zaman sıçramalarıyla yarattığı kendine has bir üslup ile Pyne, bu zaman sıçramalarıyla keyifli bir okuma yolculuğu imkânı sunuyor. Üstelik bunu, ilk akla gelen isim olan Manguel'e benzer bir şekilde yapmakla beraber onunkine hiç benzemeyen bir yazı biçimi olması da kitabın diğer bir güzel özelliği denebilir.

Kitaplıkların tarih boyunca insanlar için ne anlam ifade ettiğini ve süreçlerini retorik ve anekdotlarla ustaca aktarıyor. Örneğin, Hereford Katedrali'ndeki zincirli kitaplar hakkındaki bölümde yer alan e-kitapların da aslında günümüzün 'zincirli kitapları'na eşdeğer olduğunu söylediği retorik, oldukça ilginç ve başta kütüphanecilerde daha sonra diğer meslek grubundaki okurlarda farklı bakış açıları yaratması açısından ise önemli...

“E-kitapların şuan zincire vurulmasının sebebiyse onları kopyalamanın temelde bedava olmasıdır. Dijital kitapları zincirlemek, metnin mali açıdan hâlâ değerli olmasını garanti eder ve oluşturulan yapay kıtlık okurları para harcamaya teşvik eder.” (s. 35)

Kitaplığın yalnızca kitapları tutan bir mobilya olmak dışında psikolojik, mimarî, estetik, felsefi ve tarihsel yönlerini öne çıkarırken sanatsal yaratılardan da faydalaniyor. Kitaplarla ilgili içerikleri olan birçok kitap, dizi, film vs. her şeye neredeyse bir gönderme bulmak mümkün. Melville Dewey'nin buluşu *Dewey Onlu Sınıflama*'nın zaman zaman eleştirisinden, gizli kitaplıkların tarihinden bahsederken Umberto Eco'nun *Gülün Adı* eserindeki manastır kütüphanesine, Ray Bradbury'nin *Fahrenheit 451* ve Ayn Rand'ın *Ego* distopik eserlerindeki kitaplık ve kitap öğelerinden *Harry Potter*'a çok benzeyen *The Librarians* dizisine, *X-Men* ve *Captain America* Marvel filmlerindeki boş kitaplıklar imgesinden *Young Dr. Frankenstein* filmindeki dönen kitaplıklara kadar... ve daha birçok keyifli içerik de kitapta yer alıyor.

“Hareket Eden Kitaplıklar” bölümünde ise kitaplıkların tasarımından gemi kütüphanelerine, günümüzde kitap raflarının ve arşiv dolaplarının hareket etmekte olan mekanizmasının nedenselliğinden “Bauplanlı Kitaplıklar” bölümünde ise İKEA kitaplıklarının serüvenine kadar birtakım işlevsel ayrıntıların altında yatan hikâyelere dikkat çekiyor. Ayrıca, New York Halk Kütüphanesi içerisindeki kitaplıkların ilginç tarihini anlattığı kısımda bilgilenirken öte yandan mimarlık ve tasarım açısından oldukça iyi fikirler edinmeyi sağlıyor.

Sonlara yaklaşırken aslında kitapların ve kitaplkların geleceğini kendi baktığı noktadan nasıl gördüğünü de paylaşmayı ihmal etmiyor. Görüşlerini iPad, Kindle, e-kitap, veritabanları, iMac, vb. teknolojileri yorumlayarak ve yine bilimkurgular üzerinden anlatmayı tercih ediyor. Kitap boyunca bir türlü kronolojik zamansal algı yaratmama konusunda ısrar eden bir tavırla Pyne, önce okuma istatistikleri ile hâlâ kitaplara dokunmanın geçerli olduğu bir dünyanın kısa tasvirini yapıyor. Bu bölümü okurken yine bu metinde ve Pyne'in kitabında sıkça geçen Umberto Eco'nun ve beraber yazdığı Jean-Claude Carriere'in o meşhur *Kitaplardan Kurtulabileceğinizi Sanmayın* eserini hatırlamamak elde değil.

Son olarak, 1617-1618 yıllarında İngiliz milletvekili William Hakewill'in yaptırdığı portatif bir araçtan seyyar kitaplkların tarihini küçük bir anlatı ile gözümüzde canlandıran Pyne, 2005 yılında "Etiyopya Okuyor (Ethiopia Reads)" adlı bir proje ile "Gezici Eşek Kütüphaneleri (Donkey Mobile Libraries)" hakkında oldukça övgülerde bulunuyor. Hâlbuki kabul etmek gerekirse, Pyne'in bu iddiasız çalışması yalnızca Amerikan okuma kültürünü kapsasa da, "Eşekli Kütüphaneci" Mustafa Güzelgöz'ün 1950'lerde Ürgüp ve çevresine eşeksirtında götürdüğü o tahta seyyar kitaplık da Türk kütüphaneciliği açısından ayrı bir yeri ve önemi bulunan öğelerdendir.

Kitaplardan kopmamanız dileğiyle,